

Gymnázium Jiřího Ortena, Kutná Hora

Předmět: **Český jazyk (CEJ)**
 Náplň: **Jazyk a jazyková komunikace**
 Třída: **1. ročník a kvinta**
 Počet hodin: 2 hodiny týdně

Téma	Školní výstupy	Učivo (pojmy)	Průřezová témata Poznámky
Obecné poučení o jazyku a řeči	<ul style="list-style-type: none"> • Odliší pojem jazyk, řeč a mluva • Popíše jednu z hypotéz o vzniku lidské řeči • Podá základní nástin vývoje českého jazyka • Vyjmenuje 5 základních funkcí jazyka • Pojmenuje základní jazykovědné disciplíny českým i cizím termínem, postihne jejich předmět, prokáže porozumění vztahům mezi nimi 	jazyk a řeč komunikace: verbální a neverbální jazykověda (lingvistika) mluvnice (gramatika) fonetika a fonologie ortoepie tvarosloví (morfologie) lexikologie syntax stylistika dialektologie	Pojmy v tomto ŠVP navazují na pojmy, které si žáci osvojili na ZŠ, resp. v nižších ročnících osmiletého gymnázia. Znalost těchto pojmů se proto předpokládá a je procvičována: <i>tvoření slov</i> : slovo základové, odvozené, slovtvorný základ, předpona, přípona, skládání, zkratka a slovo zkratkové, slovo přejaté, termín, archaismus, homonyma, synonyma, antonyma, zdrobněliny <i>tvarosloví</i> : podstatné jméno, rod, životnost, číslo, pád, vzor, pod. jména hromadná, pomnožná a látková, abstraktní, konkrétní, obecná, vlastní; slovesa, osoba, číslo, čas, způsob, rod, vid a vidová dvojice, obouvidová slovesa, slovesný tvar určitý a neurčitý, jednoduchý a složený, infinitiv, příčestí minulé a trpné, kmen minulé a přítomný <i>skladba</i> : základní skladební

Gymnázium Jiřího Ortena, Kutná Hora

Téma	Školní výstupy	Učivo (pojmy)	Průřezová témata Poznámky
			<p>dvojice, větný člen holý, rozvitý a několikanásobný, podmět vyjádřený, nevyjádřený, všeobecný, přísudek slovesný a jmenný, fázové, příslovečné určení, předmět, přívlastek shodný, neshodný, postupně rozvíjející a několikanásobný, doplněk, věta jednoduchá a souvětí, věta hlavní a vedlejší (a jejich druhy), významové poměry, souvětí souřadné a podřadné</p> <p><i>obecná poučení o jazyce, lexikologie: jazykové rodiny, praslovanština, indoevropské jazyky, slovanské jazyky; slovník, archaismus, historismus</i></p> <p><i>stylistika, slohová výchova:</i> odstavec, úvod, řečnická otázka, monolog, dialog, přímá řeč; dopis, korespondence, vypravování, popis, charakteristika, výpisek, úvaha, výklad, publicistika, reportáž, cestopis</p> <p>možná exkurze: Školní knihovna GJO a Městská knihovna Kutná Hora (seznámení s náplní činnosti knihoven, MDT, MVS)</p>

Gymnázium Jiřího Ortena, Kutná Hora

Téma	Školní výstupy	Učivo (pojmy)	Průřezová témata Poznámky
Dělení jazyků; původ a vývoj češtiny	<ul style="list-style-type: none"> • S jistotou přiřazuje evropské jazyky k jazykovým rodinám • Objasní vztahy mezi praslovanštinou, staroslověnštinou a současnými slovanskými jazyky • Stručně popíše vztah Sázavského kláštera k aktuálně probírané látce • Vnímá jazyk jako vyvíjející se organizmus – datuje a vysvětlí vznik ř, h a ů v češtině, objasní problematiku duálu, jednoduchých minulých časů a předminulého času • Vyjmenuje a stručně charakterizuje etapy vývoje českých pravopisných systémů • Na příkladech odliší základní typy českých pravopisů v historii 	<p>jazyk: indoevropský a ugrofinský jazyky: slovanské (západní, východní, jižní), germánské, baltské, románské, keltské praslovanština a staroslověnština cyrilice a hlaholice azbuka latinka pravopis: primitivní, spřežkový, diakritický a bratrský oprava analogická a skladná J. Hus a nabodeničko Bible kralická J. Dobrovský</p>	
Úvod do stylistiky	<ul style="list-style-type: none"> • Vysvětlí základní pojmy stylistiky • Objasní rozdíly ve využití jednotlivých funkčních stylů v závislosti na situaci, prostředí, účelu textu atd. 	<p>sloh (styl) funkční styly: prostě sdělovací, publicistický, umělecký*), řečnický, administrativní a odborný slohové postupy a útvary slohovorní činitele</p>	<p>*) Umělecký styl jako jeden z funkčních stylů je součástí vyučovacího předmětu Literatura. Právě tam si žák osvojí dovednost odlišit tento styl od ostatních funkčních stylů, rozpozná jednotlivé útvary uměleckého stylu a vysvětlí hlavní zásady jejich vzniku (psaní). Zároveň pak poukáže na estetickou stránku</p>

Gymnázium Jiřího Ortena, Kutná Hora

Téma	Školní výstupy	Učivo (pojmy)	Průřezová témata Poznámky
			(funkci) uměleckého stylu.
Styl prostě-sdělovací (I): vyprávění	<ul style="list-style-type: none"> • Shrne základní znaky tohoto stylu • Charakterizuje vyprávěcí slohový postup a slohový útvar vypravování • Uplatní vyprávěcí slohový postup při psaní vlastního textu, zvl. vypravování 	styl prostě-sdělovací vyprávěcí postup soukromý dopis vypravování přímá a nepřímá řeč historický prézens	Psaní samostatných slohových prací (vypravování)
Zvuková stránka jazyka	<ul style="list-style-type: none"> • Objasní základní pojmy z fonetiky a fonologie a vysvětlí jejich praktické využití • Na samostatných projevech prokáže praktickou znalost zásad správné výslovnosti 	systém českých hlásek foném artikulace znělost párové a nepárové souhlásky spodoba znělosti ortoepie pauza tempo intonace důraz	
Grafická stránka jazyka	<ul style="list-style-type: none"> • Prokáže na samostatném písemném projevu znalost zásad českého pravopisu 		
Stratifikace češtiny	<ul style="list-style-type: none"> • Vyjmenuje vrstvy národního jazyka • Objasní vznik a zánik 	český jazyk spisovný: knižní, neutrální a hovorová český jazyk nespisovný: obecná	

Gymnázium Jiřího Ortena, Kutná Hora

Téma	Školní výstupy	Učivo (pojmy)	Průřezová témata Poznámky
	zeměpisných nářečí • Vysvětlí problematiku tzv. „sociálních nářečí“; na příkladech dokáže, že se jedná pouze o lexikálně frazeologickou vrstvu	čeština, slang, nářečí (interdialekt) a argot	
Styl prostě-sdělovací (II): popis	• Připomene základní znaky tohoto stylu • Charakterizuje popisný slohový postup a jednotlivé druhy popisu • Uplatní popisný slohový postup při psaní vlastního textu, zvl. popisu (líčení) či charakteristice	popisný postup popis: prostý, odborný a subjektivně zabarvený (líčení) charakteristika: přímá a nepřímá, vnější a vnitřní	Psaní samostatných slohových prací (popis, charakteristika)
Morfologie	• Rozlišuje určité a neurčité slovesné tvary • S jistotou pojmenovává součásti složených slovesných tvarů • V ústním i písemném projevu užívá správné aoristové tvary pomocného slovesa být • Zvládne pozůstatky duálového skloňování		